

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИХ
СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету ІФСК

(назва факультетуна якому викладається дисципліна)

доцент _____ О.М. Медвідь
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗАГАЛЬНАТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ”
(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр _____
Напрямок підготовки (спеціальність) 053 психологія

Форма навчання денна

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

нормативна

(обов'язкова, за вибором ВНЗ, за вибором студента)

Семестр викладання	Загальний обсяг, годин/кредит	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин				Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Всього	тому числі			
							ІРС під керівн. викладача	Інд. завданн я. вид / обсяг	Самостій не опрацювання матеріалу	
1-2	300/10	128	64	64		172			172	ПМК, іспит

Розробник: ст. викладач Сахно П.І.

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від « _____ » _____ 2017р.

Суми – 2017 р.

МЕТА

Життя людини у суспільстві, високий темп системи соціальних динамічних явищ, багатогранність і багатоманітність соціальних контактів людей з різними характерами, уподобаннями, інтересами вимагає підготовки спеціаліста такого рівня, щоб він був спроможним легко управляти системою людських взаємовідносин та бути професіоналом в обраній галузі діяльності. Підготовка спеціаліста в галузі психології починається з вивчення курсу "Загальна та експериментальна психологія".

Курс «Загальна та експериментальна психологія» передбачає початкове ознайомлення студентів з основами загальної психології: предмет, структура, історичний розвиток, методи дослідження, особистість, її структура, розвиток, свідомість та самосвідомість особистості, пізнавальна та емоційно-вольова сфера, інтелект та когнітивна сфера людини, темперамент та характер, здібності та творчість.

Оскільки люди є елементами соціальних утворень, а їх особистісні прояви є необхідною складовою взаємодії з суспільством, то на перший план виходить проблема вивчення особистості людини як діяльнісного елементу соціуму та його розвиток

Діяльність спеціаліста будь-якої галузі відбувається у системі соціально-психологічних утворень, тому вивчення особистості людини, її поведінки, взаємодії з іншими людьми, факторів та механізмів, які її обумовлюють надається належна увага. Особливого значення набуває формування особистості як соціально-психологічної якості.

Особливості курсу полягають у тому, що він базується як загальний курс психології, як початковий етап входження у нову систему знань. Тому надзвичайно важливим є логічність побудови та поступове ускладнення змісту навчання.

Програма курсу складається з 16 тем, які передбачають ознайомлення студентів з предметом, методами, структурою наукового дослідження, розвитком особистості, інтелектом людини, когнітивною та емоційно-вольовою сферою, темпераментом та характером, здібностями та творчістю та їх розвитком.

Теоретичним підґрунтям курсу "Загальної та експериментальної психології" є принцип єдності свідомості і діяльності. Процес формування особистості, її соціалізації, розвитку усіх сфер особистості та високоморального відношення до світу, самого себе відбувається у активній діяльності. А тому важливого значення у процесі роботи над курсом набуває активність кожного студента як при вивченні теоретичних питань, так і при практичному використанні набутих знань для аналізу власної психіки та психічних проявів людей як складової частини громадянської зрілості особистості людини.

Студент має знати:

- сутність основних понять психології;
- характерні ознаки та риси особистості людини;
- інтелект та когнітивну сферу людини;

- емоційно-вольову сферу людини;
- сутність, обумовленість та прояви темпераменту і характеру;
- здібності та творчість.

Студент має уміти:

- застосовувати знання, навички та уміння для аналізу конкретних проявів психіки особистості людини;
- аналізувати різноманітні явища та процеси пов'язані з особистістю людини, з'ясовувати їх причини та передбачати їх наслідки;
- встановлювати систему соціальної взаємодії з іншими людьми, враховуючи при цьому особливості прояву властивостей темпераменту;
- організовувати власну практичну (у тому числі й інтелектуальну) діяльність у відповідності з особливостями когнітивної сфери та темпераменту;
- оцінювати особливості прояву структурних складових власного характеру у різноманітних ситуаціях взаємодії з іншими людьми.

ПРОГРАМА

Вступ. Мета зміст, методи навчання, регламент курсу. Прикладний характер знань та умінь, передбачених для отримання студентами.

Тема1.Предмет, стан, структура і методи психології – 2 год. Історичний аспект розвитку психологічних знань. Предмет загальної та експериментальної психології. Стан і структура психології. Завдання психологічної науки. Галузі сучасної психології. Психологія в системі наук. Література: [1,2,3,4(4-6),9,11]

Тема 2. Історія психології. Антична психологія. Зародження наукових уявлень про психіку Уявлення про душу в Давній Греції класичного періоду. Психологія еллінського періоду (епікуреїзм, стоїцизм). Психологія Давнього Риму (Лукрецій, Гален). Психологія стародавнього Китаю та стародавньої Індії. Психологія середньовіччя і відродження.

Психологія в концепції Г. Сковороди. Психологія П.Д. Юркевича.

Психологія як природнична наука (19 ст). Розвиток природничих наук та їх вплив на психологію. Учіння про рефлекс. Досвідна психологія Т. Рібо. Біхевіоризм (Е. Торндайк, Дж. Уотсон). Гештальтпсихологія. Глибинна психологія. Описова психологія. Французька соціологічна школа (Е. Дюркгейм). Тенденції розвитку психології у 21 ст. Нові напрямки практичної психології. Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема3. Особистість у психології - 2 год. Поняття особистості. Структура особистості. Активність і спрямованість особистості. Самосвідомість та «Я-концепція» особистості. Розвиток особистості, періодизація розвитку. Література: [1,2,3,4(34-42),9,11]

Тема 4. Матеріальні основи психіки. – 2 год. Розвиток психіки і свідомості. Психіка і нервова система. Мозок.

Література: [1,2,3,4(23-34),9,11]

Тема 5. Інтелект 2 години. Сутність та види інтелекту. Динаміка інтелекту. Вимірювання інтелекту. Література: [1,2,3,4(100-103,83-89),6,9,12]

Тема 6. Увага. - 4 години. Сутність функції уваги. Фізіологічне підґрунтя уваги. Види уваги. Властивості уваги. Спостереження і спостережливість. Вікові особливості уваги.
Література: [1,2,3,4(89-93),9,11]

Тема 7. Відчуття та сприймання- годин. Поняття про відчуття. Особливості сприймання. Фізіологічне підґрунтя відчуттів та сприймання. Класифікація відчуттів та сприймання. Закономірності відчуттів. Особливості сприймання. Розвиток відчуттів і сприймання.

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема 8. Пам'ять . 2 години. Поняття про пам'ять. Види пам'яті. Процеси пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті. Вікові особливості пам'яті.

Література: [1,2,3,4(93-100),8,9,11]

Тема 9. Мислення - Загальна характеристика мислення. Мислення як процес. Мислення як розв'язування завдання. Форми мислення. Розвиток мислення людини.

Література: [1,2,3,4(93-100),8,9,11]

Тема 10. Уява.– 2 години. Поняття про уяву та її процеси. Фізіологічне підґрунтя та значення уяви. Віковий розвиток уяви.

Література: [1,2,3,4(100-103,83-89),6,9,12]

Тема 11. Емоційно-вольова сфера людини - 4 години. Сутність та фізіологічне підґрунтя почуттів. Форми емоцій і почуттів. Вищі почуття. Література:[1,2,3,4(126-140),5,12]

Тема 12. Психічні стани

Тема 13. Сутність волі. Структура вольового акту. Почуття і вольові якості особистості. Віковий розвиток емоційно-вольової сфери.

Література:[1,2,3,4(126-140),5,12]

Тема 14. Темперамент Сутність та теорії темпераменту. Характеристика та прояви типів темпераменту.

Література: [1,2,3,4(140-158),5,12]

Тема 15. Характер -4 години. Сутність характеру. Структура характеру. Вікові прояви темпераменту та характеру.

Література: [1,2,3,4(140-158),5,12]

Тема 16. Здібності та творчість - 2 години. Характеристика здібностей, обдарованості та геніальності. Творчість людини. Особистість творчої людини та її життя. Віковий розвиток здібностей та творчості.

Література: [1,2,3,4(111-126),5,12]]

Тема 17. Становлення і розвиток експерименту в психології: предмет та завдання експериментальної психології. -1год. Основні підходи до розуміння предмету експериментальної психології. Завдання експериментальної психології. Передумови розвитку експериментальної психології. Витоки експериментальної психології. Психофізіологія як емпірична база психологічних досліджень. Розвиток експериментальних досліджень в психології. Вітчизняна експериментальна психологія. Література: [18,20,19]]

Тема 18. Методологія науки.-1 год. Наукове мислення. Принципи наукового мислення. Науковий метод та його характеристика. Поняття про методологію науки. Рівні методології. Функції методології. Методологічні принципи експериментальної психології. Структура наукового дослідження: наукова проблема. Гіпотеза наукового дослідження. Література: [18,20,19]

Тема 19. Стратегії та плани експериментальних досліджень.-1 год.

Класифікація експериментальних планів: якісні та кількісні; внутрішньогрупові та міжгрупові; доекспериментальні, квазіекспериментальні та плани істинних експериментів в психології. Плани з однією незалежною змінною та про факторні плани. Плани експерименту з малим N. Факт і артефакт у експерименті. Проблема контролю в експерименті. Контроль суб'єктивних впливів. Контроль ефекту послідовності. Контроль константності умов. Контроль еквівалентності груп. Особливості контролю в експериментах з маленьким N. Література: [18,20,19]

Тема 20. Дослідницька програма-1 год.

Постановка проблеми експериментального дослідження. Теоретичний аналіз проблеми. Вибір змінних та формулювання експериментальних гіпотез. Вибір стратегії та планів експериментального дослідження. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень. Згода на участь у психологічному дослідженні. Аналіз ресурсів експерименту. Вибір та обґрунтування методів виміру експериментального ефекту. Протокол експерименту. Література: [18,20,19]

Тема 21. Аналіз та інтерпретація результатів експерименту -1год. Поняття про кількісний аналіз. Типи аналізу. Статистична обробка експериментальних даних. Використання комп'ютеру для обробки експериментальних даних. Текстовий редактор Microsoft Word, табличний редактор Microsoft Excel, пакет програм Statistica. Поняття про якісний аналіз

та інтерпретацію результатів експериментальних досліджень. Узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків. Література: [18,20,19]

Тема 22. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень – 1 год. Поняття про науковий стиль. Основні вимоги до мови наукового звіту. Структура та оформлення наукового звіту. Вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження. Відеозвіти та стендові доповіді. Використання комп'ютеру для представлення результатів експерименту. Текстовий редактор Microsoft Word, табличний редактор Microsoft Excel, редактор презентацій Power Point, пакет програм Statistica. Статистичні таблиці. Графіки та функції. Діаграми, гістограми та малюнки у представленні даних експерименту. Література: [18,20,19]

Тема 23. Методи в психологічному дослідженні. Експеримент як метод психологічного дослідження.-1 год. Види експерименту: Лабораторний та природний. Формуючий та констатуючий. Реальний та ідеальний, “експеримент повної відповідності”. Структура психологічного експерименту. Експериментальна гіпотеза. Залежна та Незалежна змінна в експерименті. Архівний метод у психологічному дослідженні. Бесіда, інтерв'ю та анкетування у психологічному дослідженні. Валідність: види валідності. Фактори, що загрожують внутрішній валідності експерименту. Фактори, що загрожують зовнішній валідності експерименту Література: [18,20,19]

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Тема	Загальн. обсяг годин	Лекції годин	Практ. (семін.) заняття годин	Лаборат. роботи годин	Самост. опрац. матер.	ІРС годин
1-й модульний цикл дисципліни «Загальна та експериментальна психологія»						
Тема1. Предмет, стан, структура і методи психології.	16	2	4		10	
Тема2. Особистість у психології.	14	2	2		10	
Тема3. Матеріальні основи психіки.	16	2	4		10	
Тема 4. Увага.	14	2	2		10	
Тема5. Відчуття та сприймання.	16	2	4		10	
Тема 6. Пам'ять.	15	1	4		10	
Тема 7. Мислення.	15	1	4		10	
Тема 8. Уява.	13	1	2		10	
Тема 9. Інтелект.	13	1	2		10	
Тема 10. Емоції та почуття	16	2	4		10	
Тема 11. Вольова сфера людини.	14	2	2		10	
Тема 12. Темперамент	14	2	2		10	

Тема 13.Характер.	14	2	2		10	
Тема 14. Здібності та творчість.	14	2	2		10	
Тема15. Становлення і розвиток експерименту в психології	12	1	1		10	
Тема 16 Методологія науки.	12	1	1		10	
Тема17.Стратегії та плани експериментальних досліджень	12	1	1		10	
Тема 18 Дослідницька програма	12	1	1		10	
Тема 19. Аналіз та інтерпретація результатів експерименту	12	1	1		10	
Тема 20. Узагальнення та представлення результатів	12	1	1		10	
Тема21. Методи в психологічному дослідженні.	12	1	1		10	
Тема 22. Експеримент як метод психологічного дослідження	12	1	1		10	
Всього за дисципліну	300	64	64		172	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Тема1. Предмет, стан, структура і методи психології. Розвиток психіки і свідомості- 4години.

- поняття про загальну та експериментальну психологію
- напрямки сучасної психології
- галузі сучасної психології
- методи дослідження психіки
-

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема2.Особистість у психології-2години

- сутність особистості людини
- структура особистості людини (К.К. Платонов, А.В. Петровський, З. Фрейд)
- джерела активності особистості людини
- спрямованість особистості
- самосвідомість особистості
- розвиток особистості
- періодизація розвитку

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема3. Матеріальні основи психіки. – 4 години.

- Розвиток психіки і свідомості.
- Психіка і нервова система.
- нервова система – підгрунття психіки
- Мозок.

- Самосвідомість особистості.

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема 4. Увага-2години

- поняття про увагу та її функції
- фізіологічні механізми уваги
- види уваги
- структура уваги як взаємодія її властивостей
- вікові особливості уваги

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема5. Відчуття та сприймання-4години

- поняття про відчуття
- особливості сприймання
- фізіологічне підґрунтя відчуттів та сприймання
- класифікація відчуттів та сприймання
- закономірності відчуттів
- особливості сприймання
- спостереження і спостережливість
- розвиток відчуттів і сприймання

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема 6. Пам'ять-4години

- сутність пам'яті
- види пам'яті
- різновиди запам'ятовування
- відтворення та його види
- забування та збереження як процеси пам'яті
- індивідуальні особливості пам'яті
- вікові особливості пам'яті

Література: [1,2,3,4,8,11]

Тема7. Мислення-4 години

- поняття про мислення
- мислення як процес
- види мислення
- мислення як процес розв'язування задач
- форми мислення
- розвиток мислення

Література: [1,2,3,4,9]

Тема 8. Уява. -2години

- сутність уяви
- процеси уяви
- фізіологічне підґрунтя уяви
- значення уяви
- віковий розвиток уяви

Тема 9. Інтелект-2години

- сутність та види інтелекту
- динаміка та вимірювання інтелекту

Тема10. Емоції та почуття -4години

- сутність та фізіологічне підґрунтя почуттів
- форми емоцій і почуттів
- вищі почуття
-

Тема 11. Вольова сфера людини-2години

- сутність волі
- структура вольового акту
- почуття і вольові якості особистості
- віковий розвиток емоційно-вольової сфери

Література: [1,2,3,4,5,12]

Тема 12. Темперамент -2години

- поняття та обумовленість темпераменту
- типи темпераменту
- темперамент та індивідуальний стиль діяльності
- вікові прояви темпераменту

Література: [1,2,3,4,5,12]

Тема 13. Характер-2години

- загальне розуміння та природа характеру
- структура характеру
- національний характер
- формування характеру на різних вікових етапах
- акцентуації характеру

Тема 14. Здібності та творчість - 2 години

- характеристика здібностей, обдарованості та геніальності;
- творчість людини;
- особистість творчої людини та її життя;
- віковий розвиток здібностей та творчості.

Література: [1,2,3,4,5,12].

Тема 15. Становлення і розвиток експерименту в психології: предмет та завдання експериментальної психології. -1год.

- Основні підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
- Завдання експериментальної психології. Передумови розвитку експериментальної психології. Витоки експериментальної психології. і.

- Вітчизняна експериментальна психологія. Література: [18,20,19]

Тема 16. Методологія науки.-1 год.

- Наукове мислення. Принципи наукового мислення.
- Науковий метод та його характеристика. Методологія науки.
- Рівні, функції методології. Методологічні принципи експериментальної психології.
- Структура наукового дослідження: наукова проблема. Гіпотеза наукового дослідження. Література: [18,20,19]

Тема 17. Стратегії та плани експериментальних досліджень.-1 год.

- Класифікація експериментальних планів: якісні та кількісні;
- внутрішньогрупові та міжгрупові;
- доекспериментальні, квазіекспериментальні. Література: [18,20,19]

Тема 18. Дослідницька програма -1 год.

- Постановка проблеми експериментального дослідження.
- Теоретичний аналіз проблеми.
- Вибір змінних та формулювання експериментальних гіпотез.
- Вибір стратегії та планів експериментального дослідження. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень.
- Згода на участь у психологічному дослідженні.
- Аналіз ресурсів експерименту.
- Вибір методів виміру експериментального ефекту. Протокол експерименту. Література: [18,20,19]

Тема 19. Аналіз та інтерпретація результатів експерименту: - 1 год.

- поняття про кількісний аналіз. Типи аналізу. Статистична обробка експериментальних даних.
- Використання комп'ютеру для обробки експериментальних даних. Текстовий редактор Microsoft Word, табличний редактор Microsoft Excel, пакет програм Statistica.
- Поняття про якісний аналіз та інтерпретацію результатів експериментальних досліджень. Узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків. Література: [18,20,19]

Тема 20. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень: поняття про науковий стиль.- 1 год.

- Основні вимоги до мови наукового звіту.
- Структура та оформлення наукового звіту.
- Вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження.

- Відеозвіти та стендові доповіді. Статистичні таблиці. Графіки та функції. Діаграми, гістограми та малюнки у представленні даних експерименту. Література: [18,20,19]

Тема 21. Методи в психологічному дослідженні. - 1 години

- Поняття про описові методи.
- Біографічний метод у психологічному дослідженні.
- Аналіз продуктів діяльності..
- Стандартизовані опитувальники та тести.
- Спостереження як метод психологічного дослідження
- Бесіда, інтерв'ю та анкетування.

Література: [18,20,19]

Тема 22. Експеримент як метод психологічного дослідження.- 1 години

- Види експерименту.
- Структура психологічного експерименту
- Поняття про експериментальну гіпотезу.
- Залежна та Незалежна змінна в експерименті. Архівний метод. Валідність: види валідності.
- Фактори, що загрожують внутрішній валідності експерименту.
- Фактори, що загрожують зовнішній валідності експерименту

Література: [18,20,19]

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Питання до іспиту

1. Предмет психології. Визначення психології як науки: об'єкт та предмет вивчення. Розмежування наукової та побутової психології Історія психологічних вчень: вчення про душу, вчення про свідомість, наука про поведінку, наука про закономірності розвитку психіки. Поняття про психіку, основні функції. Основні форми прояви психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості та їх види.

2. Загальна психологія в системі наук. Структура сучасної психології. Галузі психології з критеріями конкретної діяльності, розвитку та взаємодії особистості та суспільства. Теоретичні та науково-практичні аспекти психології. Завдання сучасної психології. Розкриття принципів психології: детермінізм, єдність свідомості і діяльності, розвиток психіки і свідомості в діяльності, системно-структурний, відображення. Методи психології. Основні методи: експеримент та спостереження. Допоміжні методи: анкети, бесіда, інтерв'ю, психологічні тести, діагностичні методи, вивчення продуктів діяльності.

3. Зв'язок психології з іншими науками. Місце психології в системі наукового знання: зв'язок з природничими, гуманітарними та технічними науками. Зв'язок психології з медичними науками: медициною, психіатрією. Зв'язок психології з технічними науками. Використання методів математичної обробки для аналізу результатів психологічного дослідження. Зв'язок психології з гуманітарними науками: мовознавство, літературознавство, суспільствознавство, історія, економіка, юриспруденція тощо. Взаємозв'язок психології та педагогіки. Врахування закономірностей психічного розвитку дитини у процесі організації навчально-виховного процесу. Філософські принципи як методологічна основа психологічних досліджень.

4. Походження та історичний розвиток психіки тварин. Розвиток форм відображення дійсності. Виникнення психіки як результат еволюції матерії. Особливості та види відображення неорганічної матерії. біологічні форми відображення. Подразливість та чутливість як передумови виникнення психіки. Розвиток психіки в філогенезі. Особливості відображення та форми пристосування до середовища тварин на різних стадіях розвитку психіки: сенсорній, перцептивній, інтелектуальній. Спілкування і „мова” тварин: основні види та значення для пристосування до умов середовища. Залежність психіки від середовища і будови органів (ускладнення психічного відображення при ускладненні будови нервової системи).

5. Походження та історичний розвиток психіки людини. Психологічні теорії філогенезу психіки людини. Умови переходу до вищої форми відображення – людської свідомості: біологічні передумови виникнення людської свідомості; роль праці в виникненні людської свідомості.

6. Відмінності психіки людини і тварини. Основні властивості психіки людини: умови розвитку та наявність свідомості. Суттєві відмінності психіки людини і тварини: відмінності в емоційній сфері; відмінності мислення; відмінності „мови”; відмінності у виконанні елементарної трудової діяльності; відмінності умов розвитку.

7. Мозок і психіка. Рефлекторна природа психіки: психофізичні теорії психічного (вчення Декарта, Сеченова); вчення Павлова про рефлекторну природу психічного: умовні та безумовні рефлекси; вчення про дві сигнальні системи. Закони вищої нервової діяльності: іррадіації та концентрації процесів збудження та гальмування, взаємної індукції збудження та гальмування. Закономірності формування динамічних стереотипів. Положення О.Р. Лурії про три блоки мозку і їх основні функції. Взаємодія енергетичного, аналітичного та регуляторного блоків мозку як умова

адекватного психічного відображення. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку

. 8. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини. Психіка і свідомість. Функції свідомість як вищий рівень психічного відображення Структура свідомості. Патологічні стани свідомості: пригнічення свідомості, затьмарення свідомості, кома. Основні види затьмарення свідомості. Проблема несвідомого в психології. Класифікація несвідомих психічних явищ.

9. Будова та властивості нервової системи. Будова, функції та види нейронів. Аферентні і еферентні нерви. Центральна нервова система: будова та функції спинного та головного мозку. Відділи кори головного мозку та їх роль у функціонуванні психіки.

10. Загальна характеристика особистості. Поняття особистості у психології. Розмежування понять „людина”, „індивід”, „особистість”, „суб’єкт”. „індивідуальність”. Співвідношення біологічного і соціального у структурі особистості: структура особистості за С.Л. Рубінштейном; структура особистості за О.Г. Ковальовим; структура особистості за К.К.Платоновим; структура особистості за А.В.Петровським.

11. Активність і спрямованість особистості. Активність особистості і її життєва позиція. Основні види активності особистості: адаптивна, неадаптивна, нормативна, наднормативна, над ситуативна. Спрямованість особистості як система мотивів її поведінки. Усвідомлювані мотиви особистості: інтереси, переконання, світогляд. Психологічний зміст та види. Неусвідомлювані мотиви: установки, потяги.

12. Самосвідомість особистості. Самосвідомість особистості: функції, структура, розвиток. Категорія „Я” в психології. Я-концепція та образ Я. Самооцінка та рівень домагань особистості. Психологічний захист особистості. Механізми психологічного захисту. Активний та пасивний психологічний захист.

13. Розвиток особистості. Поняття про розвиток. Русійні сили розвитку особистості. Роль спадковості у розвитку особистості. Становлення особистості в процесі соціалізації. Роль активності у розвитку особистості. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського.

14. Темперамент. Поняття про темперамент. Історичний зміст термінології у вченні про темперамент. Вчення І.П. Павлова про фізіологічні основи темпераменту. Основні психічні властивості, що характеризують

темперамент. Психологічні характеристики типів темпераментів: реактивність, активність, пластичність, ригідність, екстраверсія, інтроверсія, емоційна збудливість. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності.

15. Характер. Поняття про характер. Структура характеру. Акцентуація рис характеру. Природні і соціальні передумови рис характеру. Формування характеру.

16. Здібності. Поняття про здібності: визначення здібностей; структура здібностей; загальні, спеціальні здібності. Кількісна і якісна характеристика здібностей. Природні передумови здібностей. Здібності і спадковість. Формування здібностей. Рівні розвитку здібностей: залежність розвитку здібностей від навчання; здібності і інтереси; талант, його походження і структура; геніальність – вищий рівень розвитку здібностей. Здібності і завдання профорієнтації.

17. Зв'язок властивостей нервової системи та індивідуальних відмінностей. Зв'язок фізіологічного та психологічного в індивідуальних відмінностях людини. Основні властивості нервової системи: сила; врівноваженість; динамічність-рухливість, лабільність. Проблема полярності властивостей нервової системи. Зв'язок властивостей нервової системи зі здібностями.

18. Діяльність. Активність і діяльність: а) потреба як джерело активності; б) види потреб. Поняття про діяльність. Відмінність діяльності людини і поведінки тварини. Структура діяльності. Керування дією та контроль за нею. Інтеріоризація та екстеріоризація діяльності. Освоєння діяльності: а) виникнення навичок, їх структура; б) взаємодія навичок; в) виникнення умінь; г) формування звичок.

19. Спілкування. Поняття про спілкування. Комунікативна сторона спілкування: а) види комунікації; б) мовлення як процес спілкування за допомогою мови, його фізіологічні механізми; в) розвиток мовлення у дітей. Характеристика інтерактивної сторони спілкування. Перцептивна сторона спілкування. Психологічні механізми сприймання людини людиною. Спілкування і мовлення вчителя. Зворотній зв'язок у спілкуванні. Соціально-психологічний тренінг спілкування і психологічна служба в школі.

20. Міжособові стосунки в групах та колективах. Групи і їх класифікація. Колектив як вища форма розвитку групи. Диференціація в групах і колективах. Інтеграція в групах і колективах. Колектив і колективізм у виховному процесі. Формування колективізму в школі, сім'ї.

21. Основні види діяльності людини. Ігрова діяльність. Навчальна діяльність. Трудова діяльність.

22. Увага. Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги: а) вчення І.П. Павлова, О.О. Ухтомського; б) сучасні дослідження фізіології уваги. Види і форми уваги. Структура (властивості) уваги. Розвиток та виховання уваги.

23. Відчуття. Поняття про відчуття та сприймання, погляди на природу відчуттів. Рефлекторна природа відчуттів. Загальні властивості і закономірності відчуттів: а) якість, інтенсивність, тривалість відчуттів; б) пороги відчуттів; в) явище адаптації; явище синестезії і сенсibiliзації; г) компенсаторні можливості відчуттів.

24. Сприймання. Поняття сприймання у психології. Фізіологічні основи сприймання. Характерні особливості сприймання. Сприймання як дія. Спостереження і спостережливість: а) роль моторних компонентів у сприйманні; б) спостереження і умови його ефективності.

25. Види відчуттів та сприймання. Основні види відчуттів: екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття. Основні види сприймання за модальністю. Сприймання простору. Сприймання руху. Сприймання часу.

26. Пам'ять. Поняття про пам'ять. Теорії пам'яті. Види пам'яті. Запам'ятовування і його види. Відтворення і його види. Уявлення пам'яті і їх особливості. Забування і збереження.

27. Мислення. Загальна характеристика мислення. Розумові дії та мислительні операції. Форми мислення. Процес засвоєння понять. Процес розв'язування задач.

28. Уява. Поняття про уяву. Соціальна природа уяви. Фізіологічні особливості процесів уяви. Процес створення образів уяви: аглютинація, гіперболізація, акцентування, схематизація. Роль уяви в ігровій діяльності дитини і творчій діяльності дорослого.

29. Індивідуальна особливості процесів пам'яті, мислення, уяви. Індивідуальні особливості в процесах пам'яті. Типи пам'яті. Види мислення та його індивідуальні особливості. Якості розуму. Види уяви та її індивідуальні особливості.

30. Емоції та почуття. Поняття про почуття та їх роль у практичній та пізнавальній діяльності. Фізіологічні основи почуттів. Теорії емоцій та почуттів у психології: теорія В.Вундта; теорія Джеймса-Ланге; інформаційна теорія П.В. Симонова.

31. Форми переживання почуттів. Основні форми переживання почуттів: емоційний фон; прості емоції; настрої; афект; стрес. Основні емоціональні стани та їх зовнішній вираз. Теорія К. Ізарда.

32. Почуття та особистість. Розвиток емоційної сфери. Почуття і особистість. Вищі почуття та їх види. Розвиток емоційної сфери.

33. Вираження емоцій у людини та тварини. Принципи аналізу виразних рухів людини та тварини. Виникнення виразних рухів у філогенезі: рухи, що мають вроджені передумови; рухи, що попередньо виконувалися довільно. Розвиток виразних рухів у немовлят. Особливості виникнення окремих виразних рухів людини у процесі історичного розвитку.

34. Поняття про волю. Поняття волю. Основні види дій людини: мимовільні, довільні, вольові. Структура вольового акту: простий вольовий акт; складний вольовий акт.

35. Вольова регуляція дій людини. Прийняття рішення. Формулювання наміру. Переборення перешкод. Вольове зусилля.

36. Вольові якості особистості. Поняття про вольові якості особистості. Вольові якості особистості: структура, умови прояву, класифікація. Характеристика основних вольових якостей особистості. Формування вольових якостей.

«Експериментальна психологія»

1. Становлення і розвиток експерименту в психології: предмет та завдання експериментальної психології. Основні підходи до розуміння предмету експериментальної психології. Завдання експериментальної психології. Передумови розвитку експериментальної психології. Витоки експериментальної психології: розвиток експерименту в філософії. Психофізіологія як емпірична база психологічних досліджень. Розвиток експериментальних досліджень в психології. Вітчизняна експериментальна психологія.

2. Методологія науки. Нормативи наукового мислення: поняття про наукове мислення. Принципи наукового мислення. Науковий метод та його характеристика. Поняття про методологію науки. Рівні методології. Функції методології. Методологічні принципи експериментальної психології.

3. Структура наукового дослідження: поняття про наукову проблему. Теорія як реконструкція психологічної реальності. Теорія та її структура. Гіпотеза наукового дослідження. Характеристика основних типів гіпотез.

4. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень: експериментатор: його особистість і діяльність. Особистість учасника та ситуація психологічного дослідження. Етичні аспекти психологічних досліджень. Згода на участь у психологічному експерименті. Правове регулювання психологічних досліджень. “Наукове шахрайство” та чистота експерименту.

5. Описові методи в психологічному дослідженні. Поняття про спостереження: класифікація методів психологічного дослідження. Поняття про описові методи. Біографічний метод у психологічному дослідженні. Аналіз продуктів діяльності. Архівний метод у психологічному дослідженні. Бесіда, інтерв'ю та анкетування у психологічному дослідженні. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. Спостереження як метод психологічного дослідження. Місце спостереження у психологічному експерименті. 6. Кореляційний та експериментальний підходи у психології. Поняття про кореляційне дослідження: поняття про експериментальні та кореляційні дослідницькі плани. Специфіка кореляційного дослідження, його відмінність від експерименту. Планування кореляційних досліджень. Галузеві кореляційні дослідження. 7. Експеримент як метод психологічного дослідження: поняття про психологічний експеримент. Види експерименту. Лабораторний та природний експерименти. Формуючий та констатуючий експерименти. Реальний та ідеальний експерименти, “експеримент повної відповідності”. Структура психологічного експерименту. Поняття про експериментальну гіпотезу. Залежна змінна в експерименті. Незалежна змінна в експерименті. Експериментальна валідність: види валідності. Фактори, що загрожують внутрішній валідності експерименту. Фактори, що загрожують зовнішній валідності експерименту.

6 8. Галузеві експерименти в психології: експериментальні дослідження в загальній психології та психофізіології. Розвиток людини: перспективи експериментального дослідження. Експерименти в соціальній психології. Роль експерименту у медичній психології, психотерапії та консультуванні. Експериментальні дослідження у сфері організаційної психології та психології праці. 9. Стратегії та плани експериментальних досліджень: стратегії експериментального дослідження. Класифікація експериментальних планів. Поняття про якісні та кількісні експериментальні плани. Поняття про внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани та плани істинних експериментів в психології. Поняття про плани з однією незалежною змінною та про факторні плани. Плани експерименту з малим N. Факт і артефакт у експерименті. Проблема контролю в експерименті. Контроль

суб'єктивних впливів. Контроль ефекту послідовності. Контроль константності умов. Контроль еквівалентності груп. Особливості контролю в експериментах з маленьким N. 10. Дослідницька програма: поняття про дослідницьку програму. Постановка проблеми експериментального дослідження. Теоретичний аналіз проблеми. Вибір змінних та формулювання експериментальних гіпотез. Вибір стратегії та планів експериментального дослідження. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень. Згода на участь у психологічному дослідженні. Аналіз ресурсів експерименту. Вибір та обґрунтування методів виміру експериментального ефекту. Протокол експерименту . 11. Аналіз та інтерпретація результатів експерименту: поняття про кількісний аналіз. Типи аналізу. Статистична обробка експериментальних даних. Визначення середніх показників ознаки. Визначення міри мінливості ознаки. Виявлення відмінностей в рівні прояву ознаки. Оцінка достовірності зсуву значень. Виявлення відмінностей у розподілі ознак. Аналіз факторних експериментів. Використання комп'ютеру для обробки експериментальних даних. Текстовий редактор Microsoft Word, табличний редактор Microsoft Excel, пакет програм Statistica. Поняття про якісний аналіз та інтерпретацію результатів експериментальних досліджень. Узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків. 12. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень: поняття про науковий стиль. Основні вимоги до мови наукового звіту. Структура та оформлення наукового звіту. Вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження. Відеозвіти та стендові доповіді. Використання комп'ютеру для представлення результатів експерименту. Текстовий редактор Microsoft Word, табличний редактор Microsoft Excel, редактор презентацій Power Point, пакет програм Statistica. Статистичні таблиці. Графіки та функції. Діаграми, гістограми та малюнки у представленні даних експерименту.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття, самостійне опрацювання навчального матеріалу на основі опорного конспекту лекцій та навчальної літератури.

Контроль навчальної роботи – тестування з теоретичного матеріалу, заслуховування повідомлень студентів на практичних заняттях, співбесіда за результатами роботи, виконання комплексних контрольних завдань.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента здійснюються за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

Література

№ п/п	Назва навчальної літератури	Наявна кільк. прим.	Вид
А. Основна навчальна література			
1	М'ясоїд П.А. Загальна психологія. К.: Вища школа, 2000. – 480с.	5	посібник
2	Основи загальної психології./ За ред. С.Д. Максименко. – К.: Перспектива, 1998. – 256с.	100	посібник
3	Общая психология./ Под. ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1986. – 464с.	1	підручник
4	Психологія./ За заг. редакцією Л.М. Кудояра – Суми: СумДУ, 2011. – 331с.	100	посібник
5	Психологія./ За ред. Ю.Л. Трофимова. – К.: Либідь, 2001, -560с.	1	підручник

Б. Додаткова навчальна література

№ п/п	Назва навчальної літератури	Наявна кільк. прим.	Вид
6	Грановская Р.М. Элементы практической психологии. СПб.: Свет, 1997. - 608с.	1	Посібник
7	Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб.: Питер, 2000. -368с.	3	Посібник
8	Естественнонаучные основы психологии./Под.ред. А.А. Смирнова, А.Р. Лурия, В.Д. Небылицын – М.: Педагогика, 1978. – 368 с.	1	Науковий збірник
9	Немов Р.С. Психология. В 3 кн. – М.: ВЛАДОС, 2001. Кн. 1. – 688с.; Кн.2. – 608с. кн.3. – 640с.	3	Підручник
10	Основи психології./ За ред. О.В. Киричука, В. А. Роменця. К.: Либідь, 1996. – 632с.	2	Підручник
11	Общая психология./ Под. ред. В.В. Богословского. – М.: Просвещение, 1981. – 384с.	2	Посібник
12	Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Ростов н/Д.: Феникс, 2003. – 672с.	1	Посібник
13	Роменец В.А. Історія психології ХІХ – початку ХХ ст. – К.: Вища школа, 1995. – 614с.	1	Посібник
15	Основи практичної психології В. Панок, Т.Титаренко та ін.: – К.: Либідь, 2003. – 536 с.	2	Посібник
16	Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1989. – 560с.	1	Науковий збірник
17	Ярошевский М.Г. История психологии. – М.: Мысль, 1985.– 576с.	2	монографія
18	Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. – Житомир, 2005. – 94 с		Посібник
19	Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.		
20	Готтсданкер Ф. Основы психологического эксперимента: Учеб. пособие: пер. с англ.– М.: Издво Моск. ун-та, 1982. – 464с		Посібник

Розробник програми _____
(підпис)

ст. викл. Сахно П.І.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри _____
підпис) (вчене звання, ініціали, прізвище)

доцент Світайло Н.Д.⁽

« ____ » _____ 2017 р.

Регламент

Модульно-рейтингового контролю і оцінювання з навчальної дисципліни “Загальна та експериментальна психологія”

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг 300 годин 10 кр лекцій –64 годин, практичних – 64 годин, СРС – 172 годин; ПМК, іспит

2. **Організація навчального процесу:** семестрів викладання -2, модульних циклів -4.

3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R=100 балів

4. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**

I сем. а) Систематичність і планомірність роботи на заняттях – 16 балів,

б) результати самостійної роботи – 15 балів

в) Робота на практичних заняттях - 54 бали

- виконання тестових завдань - 15 балів;

- усні повідомлення: 32 балів;

- письмові відповіді -7 балів;

г) виконання підсумкового контролю-15 балів.

II сем. а) Систематичність і планомірність роботи на заняттях – 10 балів.

б) результати самостійної роботи – 15 балів

в) Робота на практичних заняттях 35 балів

- виконання тестових завдань - 20 балів;

- усні повідомлення: 15 балів;

г) виконання підсумкового контролю-10 балів.

д) іспит – 30 балів

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими

балами поточного контролю “F” студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Лектор потоку _____ Сахно П.І.
(підпис) (Ініціали, Прізвище)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н.Д.
(підпис) (Ініціали, Прізвище)

«_____» _____ 20__ р.